

Onderwerp Concept Bomenplan Groningen
ter informatie

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon 14 050

Bijlage(n) 4

Ons kenmerk 271754-2025

Datum

Uw brief van

Uw kenmerk

Geachte lezer,

Bomen zijn van onschatbare waarde voor de stad en haar dorpen. Ze zorgen niet alleen voor schaduw en verkoeling, maar dragen ook bij aan biodiversiteit, wateropvang, verbetering van luchtkwaliteit en het welzijn en de gezondheid van onze inwoners. We hebben de afgelopen jaren actief geïnvesteerd in groen en duurzaamheid.

Tegelijkertijd zien we dat de druk op de openbare ruimte toeneemt door woningbouw, mobiliteit, energietransitie en klimaatverandering. Om onder deze veranderende omstandigheden richting te geven aan keuzes over bomen, is een actualisatie van ons bomenbeleid noodzakelijk.

Het concept Bomenplan Groningen, dat als bijlage aan deze brief is toegevoegd, geeft een heldere langetermijnvisie op bomen en hun groeiplaatsen in het bebouwd gebied van onze gemeente zowel op openbaar als particulier terrein. Het plan gaat uit van een integrale benadering, waarin gezondheid, klimaat, natuur en ruimtelijke ontwikkeling met elkaar verbonden zijn. Het biedt houvast voor ruimtelijke keuzes, helderheid over onze ambities en kaders voor samenwerking.

Het concept bomenplan sluit aan op bredere gemeentelijke beleidskaders zoals de Omgevingsvisie en het Groenplan Vitamine G. Binnen het instrumentarium van de Omgevingswet fungeert het concept bomenplan als beleidsvoornemen en bouwsteen van de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is het instrument uit de Omgevingswet waarin wij onze beleidsambities op hoofdlijnen samenbrengen. Deze visie wordt regelmatig herzien en geactualiseerd, zodat het beleid blijft aansluiten bij de ontwikkelingen in onze gemeente. In deze brief benoemen wij de hoofdlijnen uit het concept Bomenplan Groningen.

Van stammen naar kronen

Voor de invulling van het concept bomenplan kiezen we voor het model van het Urban Forest Masterplan (UFMP): een strategisch beleidsplan met een horizon van 50 jaar, waarin zowel openbaar als particulier groen wordt meegenomen. Meetbare doelstellingen staan hierin centraal. Daarnaast is monitoring een belangrijk onderdeel van het plan waarmee we voortgang en prestaties transparant maken. In Nederland zijn we de eerste gemeente die werkt met deze UFMP methodiek.

We werken met dit bomenplan aan een gezonde, leefbare en klimaatbestendige omgeving voor al onze inwoners. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat een hoog aandeel boomkroonbedekking, bij voorkeur ten minste 30%, aanzienlijke positieve effecten heeft op onder andere mentale en fysieke gezondheid, luchtkwaliteit, hittestress, sociale cohesie, veiligheid en arbeidsproductiviteit. Van oudsher ligt de focus bij bomen vaak op het aantal stammen of het aantal geplante bomen. Dit geeft echter te weinig inzicht in de daadwerkelijke impact van bomen op hun omgeving. Boomkronen zijn veel bepalender voor de baten die bomen leveren. Daarom hanteren we de volgende doelstelling:

In 2075 heeft elke woonbuurt een boomkroonbedekking van minimaal 30 procent.

De uitvoering van dit plan vraagt om een lange-termijnbenadering van 50 jaar, zodat vergroening kan plaatsvinden binnen stadsontwikkelingen en herinrichtingen. De boomkroonbedekking wordt per buurt gemeten, omdat de voordelen van bomen lokaal het sterkst merkbaar zijn. We erkennen dat deze doelstelling niet overal haalbaar is, vooral in dichtbebouwde gebieden. In die gevallen wordt functioneel groen als alternatief ingezet. Daarnaast wordt boomkroonvolume als aanvullende maat overwogen in de toekomst.

Het stedelijk gebied (bebouwd gebied) van onze gemeente heeft een boomkroonbedekkingspercentage van 12,5% (peiljaar 2022). Wanneer de huidige groeitrend doorzet kan Groningen in 2075 met de nu aanwezige bomen een boomkroonbedekking van 20,8% bereiken. Dit optimistische scenario houdt echter geen rekening met klimaatverandering, boomziekten of verlies van groeiruimte. Zelfs in het meest gunstige geval zal de doelstelling van 30% zonder aanpassingen niet worden gehaald. Om een gezonde leefomgeving te waarborgen, is een actief bomenbeleid nodig dat de kroonbedekking met minimaal 10% extra vergroot in de komende 50 jaar. Dit onderstreept de noodzaak van strategische vergroening en goed beheer.

We kiezen bewust voor slechts één doelstelling, omdat met de groei van kroonbedekking veel verschillende positieve resultaten te bereiken zijn. De manier waarop groei tot stand komt, maakt echter een groot verschil: de waarde van bomen ligt in hun bijdrage aan een breder ecosysteem. Bomen functioneren in samenhang met onderbeplanting, bodemleven, fauna en waterhuishouding. Bij de uitvoering van het plan sturen we daarom niet alleen op de hoeveelheid kroonbedekking, maar ook op de kwaliteit en functie van vergroening, met oog voor ecologische samenhang, biodiversiteit, klimaatadaptatie en een gezonde leefomgeving. We willen geen monocultuur van snelgroeiende bomen die weinig ecologische waarde hebben. Wat we wel willen is het realiseren van meer, beter en toegankelijker groen. Belangrijke

voorwaarden zijn spreiding van groen, soortdiversiteit, goede groeiplaatsen, boomkwaliteit en een evenwichtige leeftijdsverdeling. Daarnaast gelden uitgangspunten zoals het selecteren van de juiste boomsoort per locatie, het versterken van biodiversiteit en het aansluiten op bestaande ecologische structuren.

Actielijnen

Het concept Bomenplan Groningen vormt het startpunt voor een periode van 50 jaar waarin we stapsgewijs werken aan het vergroten, verbeteren en versterken van het bomenbestand. Om onze doelen te realiseren nemen we maatregelen volgens vier actielijnen. De bijbehorende activiteiten nemen we op in een actieplan. Het concept actieplan 2026-2030 is als bijlage toegevoegd.

De actielijnen zijn:

1. Behouden en beter beschermen

Veel bomen in onze gemeente zijn volwassen exemplaren die al tientallen jaren bijdragen aan de kwaliteit van hun omgeving. Juist deze bomen leveren de meeste baten op het gebied van schaduw, biodiversiteit en luchtkwaliteit. Om in 2075 een minimale boomkroonbedekking van 30% per woonbuurt te realiseren, moeten we allereerst de bestaande bomen behouden en beschermen. Dit doen we door (monumentale) groeiplaatsen te registreren, groeiplaatsen te beschermen en groeiplaatsen te verbeteren bij bomen die daar baat bij hebben. Daarnaast passen we het traditionele boombeheer aan om een betere balans te vinden tussen risicobeheersing en ecologische waarde.

2. Toevoegen en vervangen

Om de boomkroonbedekking in Groningen te vergroten, zetten we actief in op het behouden en beschermen van bomen. Ook als bomen minder goed groeien en geen bijdrage leveren aan het realiseren van beleidsdoelen zoals vergroening, biodiversiteit of klimaatadaptatie, kijken we eerst of verbetering van de groeiplaats mogelijk is. Alleen als dat echt niet haalbaar is, maken we via aanpassing van de APVG en bijbehorende beleidsregels het mogelijk om deze bomen te vervangen. Daarnaast voegen we ook nieuwe bomen toe. Deze bomen worden gelijkmatig gespreid in woonbuurten om koelte te bieden en soortdiversiteit wordt gestimuleerd. We investeren in groeiplaatsen, met als doel 1000 nieuwe groeiplaatsen in 2030 te realiseren. Daarnaast ontwikkelen we een handreiking voor het biodiverser inrichten van groeiplaatsen. In 2025 wordt via het omgevingsprogramma groennormen een juridisch vastgelegde bomennorm geïntroduceerd binnen ruimtelijke ontwikkelingen. Deze norm biedt duidelijke richtlijnen voor het behouden en vergroten van de kroonbedekking in woonbuurten.

3. Samen en integraal werken

Om 30% boomkroonbedekking te behalen, is samenwerking en een integrale aanpak noodzakelijk. We werken samen met groene organisaties, andere overheden, kennisinstellingen en inwoners om kennis te bundelen en vergroening te bevorderen. Ook stemmen we af met professionele stakeholders, zoals woningcorporaties, netbeheerders, ondernemers en bedrijvenverenigingen om bomen een volwaardige plek te geven in ruimtelijke ontwikkelingen. We bundelen informatie over bestaande bomen, (gewenste) boomstructuren en boomkroonbedekking op een bomenstructuurkaart. Hierbij geven aan wat de ecologische, klimaat- en

landschappelijke waarde van bomen is. Deze bomenstructuurkaart koppelen we aan de koppelkansenkaart, een integrale kaart die de ambities en projecten van de gemeente en nutspartijen in beeld brengt.

4. Monitoring

Elke vier jaar evalueren we onze doelstellingen en indicatoren op basis van metingen, analyses en voortgang van projecten. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen we besluiten om nieuwe projecten te starten, doelen bij te stellen of vast te houden aan de gekozen koers. Specifieke acties en projecten volgen hun eigen evaluatiecyclus. De monitoring richt zich op drie hoofdonderdelen: kroonbedekking, soortendiversiteit en leeftijdsdiversiteit.

Integraliteit

Het bomenbeleid staat niet op zichzelf. In lijn met de EU-Natuurherstelwet, de Omgevingsvisie, de Groenvisie Vitamine G en het beleid rond klimaatadaptatie en biodiversiteit, maken we de komende jaren werk van een integrale aanpak. Dit concept Bomenplan Groningen sluit aan bij gemeentelijke ambities op het gebied van:

- klimaatadaptatie (zoals opvang van piekbuien en hittebuffering);
- biodiversiteit (in lijn met de Groenvisie en het omgevingsprogramma GES);
- ruimtelijke kwaliteit (denk aan de beleving van straten, pleinen en entrees);
- participatie (de betrokkenheid van bewoners en organisaties bij vergroening);
- mobiliteit en ondergrondse infrastructuur (waar de plek van bomen in het ontwerp cruciaal is).

Samenhang instrumentarium Omgevingswet

Dit concept Bomenplan Groningen vormt een bouwsteen in de actualisatie van de Omgevingsvisie en beschrijft de visie voor de langere termijn. In het ontwerp omgevingsprogramma groennormen is een bomennorm opgenomen voor de hoeveelheid te realiseren boomkroonbedekking binnen een project. Daarmee geeft dit omgevingsprogramma deels uitwerking aan deze bouwsteen van de Omgevingsvisie.

Voldoende groen en bomen binnen onze bebouwde omgeving is geen luxe, maar een noodzakelijke randvoorwaarde voor een gezonde en klimaatadaptieve leefomgeving. We kiezen voor groene én eerlijke groei. Dat betekent dat we onze ambities op het gebied van woningbouw en infrastructuur combineren met aandacht voor een gezonde en groene leefomgeving. Groen en bomen zijn daarbij geen bijzaak, maar een volwaardig onderdeel van onze ruimtelijke ontwikkeling. Om dit concreet te maken, hebben we een ontwerp omgevingsprogramma groennormen opgesteld om meer, beter en bereikbaarder groen te realiseren. Hierin is een bomennorm opgenomen voor de hoeveelheid te realiseren boomkroonbedekking binnen een project. Voor 'nieuwbouw uitbreiding' en 'reconstructie van een gehele buurt' geldt een norm van minimaal 30% *kroonbedekking*. Voor 'nieuwbouw inbreiding' en 'herinrichting van één straat of deel van een straat (min. 100m) geldt de norm *huidig percentage boomkroonbedekking + 1%*. Voor een toelichting op deze normen en werkwijze verwijzen we naar het ontwerp omgevingsprogramma groennormen, zie <https://gemeenteraad.groningen.nl/Documenten/Bijlage-Ontwerp-omgevingsprogramma-groennormen.pdf> . Deze ligt op dit moment voor wensen en bedenkingen aan u voor.

De Omgevingsvisie en Omgevingsprogramma's zijn zelfbindende instrumenten, deze leggen geen verplichtingen op aan derden. De doelstellingen hebben alleen betrekking op die gebieden waarvan de gemeente eigenaar is. Echter kunnen ze wel burgers en bedrijven stimuleren en helpen om de doelstellingen te halen. Bij doorvertaling en verwerking van de doelstellingen in het Omgevingsplan worden de doelstellingen ook voor derden bindend.

Participatie

Het concept Bomenplan Groningen is tot stand gekomen via een zorgvuldig proces van analyse, participatie en co-creatie. Bij de start hebben we bepaald welke doelgroepen verbonden zijn aan bomen. Dit zijn de gemeentelijke organisatie, wijk- en dorpsverenigingen, natuurorganisaties, netbeheerders, ondernemers en woningcorporaties. Vanaf april 2024 zijn ruim 100 semi-professionele en vrijwillige organisaties en 30 professionele organisaties uitgenodigd om mee te denken met dit plan. Bij de verschillende bijeenkomsten was circa de helft van de uitgenodigde organisaties vertegenwoordigd. Zij hebben waardevolle suggesties en opmerkingen gegeven waarmee we het concept Bomenplan Groningen hebben kunnen verbeteren. De resultaten van de bijeenkomsten en alle opmerkingen van belanghebbenden zijn verwerkt in dit plan en terug te vinden in bijlage II Participatieproces Bomenplan.

Kosten en baten

De ambitie van dit concept Bomenplan Groningen vraagt om een langdurige en consistente inzet van mensen, middelen en kennis. Voor de in dit plan genoemde maatregelen is budget gereserveerd. Denk hierbij aan investeringen in het verbeteren van groeiplaatsen, het aanplanten en herplanten van bomen, monitoring van kroonbedekking en de ontwikkeling van ondersteunende instrumenten zoals dashboards. Deze kosten worden van 2026 tot 2030 gedekt uit het Stedelijk Investeringsfonds, Groen en duurzaam Eelde en het Programma Groot onderhoud en vervangingen Beheer Openbare Ruimte.

De ambitie van minimaal 30% kroonbedekking heeft indirect ook gevolgen voor onze gebiedsontwikkelingen en projecten. Grotere groeiplaatsen, meer ondergrondse ruimte voor wortels, en het behoud van bestaande bomen binnen projecten kunnen op korte termijn meer kosten of ontwerpuitdagingen met zich meebrengen. Omdat het toevoegen van boomkroonbedekking afhankelijk is van het gebiedstype en het type project zoals omschreven in het ontwerp omgevingsprogramma groennormen, zijn de meerkosten niet eenduidig en van te voren in beeld te brengen. Wel weten we dat deze meerkosten zich op termijn zullen terugbetalen, niet alleen in de vorm van groenere buurten, maar ook in maatschappelijke en economische baten. Veel baten van groen zijn niet altijd direct zichtbaar in een jaarrekening, maar wel voelbaar in de leefomgeving en in sommige gevallen kwantificeerbaar op termijn. Dit geldt voor de waarde van het versterken van biodiversiteit, een prettiger leefomgeving, meer sociale cohesie en meer mogelijkheden voor beweging en ontspanning.

Met dit concept Bomenplan Groningen investeren we op de lange termijn niet alleen in euro's maar ook in ruimte, samenwerking en bewustzijn. Alleen dan kunnen we een toekomstbestendig bomenbestand opbouwen dat een blijvende bijdrage levert aan het welzijn van mens en natuur in de gemeente Groningen.

Volgvel 5

Ter inzage legging

Het concept Bomenplan Groningen leggen we de komende vier weken ter inzage. Daarmee geven we onze inwoners en maatschappelijke organisaties de gelegenheid hun reactie met ons te delen. De uitkomsten van dit proces verwerken we in de definitieve versie van het Bomenplan Groningen, die we na verwerking van de inspraakresultaten aan u ter vaststelling aanbieden als bouwsteen voor de Omgevingsvisie. Naar verwachting bieden wij u deze aan in januari 2026.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Roelien Kamminga

secretaris,
Sander Gerritsen

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.